

Vorige maand, op 12 december 2010, overleed Martin Groeneveld (53). Martin strompelde jaren door de binnenstad van Groningen waar hij een van de bekendste zwervers was. Zijn één jaar oudere broer Richard schreef na het overlijden een brief. 'Ze hebben je geestelijk vermoord.'

Door Richard Groeneveld

Brief aan Martin

Martin jongen, je zeurde altijd om speed, om whisky, om poppers en drie maal daags maakte je ons gek met je getelefoneer. Ik zal het missen. Geboren als een onbeschreven blad (tabula rasa) heb je te weinig kunnen genieten van een wereld waar geen plaats voor jou was.

Toen ik in het UMCG bij je kwam en ik je daar zag staan, naakt en eenzaam in een berg uitwerpselen, heb ik je een aantal dingen beloofd en deze zal ik nakomen.

Hepatitis C, longontsteking, aangevuld met leukemie en je verstandelijke handicaps, ze zijn je te veel geworden. Slechts 53 jaar ben je geworden, waarvan de laatste twee van je zijn gestolen.

Ik wil even met je teruggaan naar onze jeugd. Van de eerste paar jaar weet ik weinig. Wel dat we heen en weer werden geslingerd tussen pleeggezinnen, kloosters en onze dronken ouders, die elkaar en ons mishandelden. In de eerste doktersrapporten kwam naar voren dat je verstandelijke afwijkingen had, maar er werd niets mee gedaan. Het zou wel overgaan.

Ik kan me het huis op de Schiedamseweg in Vlaardingen herinneren. Het was daar een komen en gaan van klanten van ma, als onze stiefvader op zee zat. Ik wou dat ik wist hoe het voor jou was om toe te moeten kijken als ma weer eens bezig was met een dronken Noorse zeeman die tegen de oude kamerkast aanpiste omdat hij het toilet niet kon vinden. Ik droom nog steeds van die kerels en van de verschaalde lucht van bier die me deed kotsen.

Jij bleef doorhullen als we weer eens werden opgesloten in het kolenhok, met als gevolg dat we twee dagen alleen door een kiertje naar buiten konden kijken. We werden vaak geslagen. Gelukkig wist ik de pijn te verzachten door Bonanza- en Thunderbirdboekjes in onze pyjama's te verstoppen. Ze waren meestal te dronken om dat door te hebben. Jij besefte niet dat ze stopten met slaan als je niet huilde, dan immers was de lol er af.

Soms waren er goede momenten. Samen op de katholieke wandelclub en soms naar het zwembad, maar ze waren er te weinig. Ik kan nog wel even doorgaan, maar ik huil als ik terugdenk aan deze tijd. In tegenstelling tot jou heb ik geluk gehad. Eerst was er ome Tom en toen meester Halkes die zich over mij ontfermden. Op mijn twaalfde zat ik op de Baggerschool in Delfzijl, een school die me door iedereen werd afgeraden.

Maar met jou ging het verder bergafwaarts. Je eerste contacten met de drugs wereld kwamen er. Je werd gebruikt als drugskoerier en moest op wacht staan bij diefstallen. Ik weet nog dat je thuiskwam met honderden elpees en gestolen waar. Sommige van je favoriete elpees heb ik nog steeds. Terwijl ik hasj dealde voor ma op de Baggerschool werd jij op dievenpad gestuurd. Toen werd je opgepakt. Je was afwijkend, gek en opstandig. Je werd opgesloten op de volwassenenafdeling van de psychiatrie, ergens in Den Haag.

Hierna kwamen veel opnames. Je kwam niet alleen terecht in de psychiatrie, maar ook in instellingen als Aekinga in Appelscha. Ik herinner me een van je eerste opnames op Dennenoord. Je was weggelopen en Dennenoord wilde dat ik je ging ophalen. Je zat bij een gezin in Amsterdam nadat je in elkaar was geslagen, je was onder invloed van drank en drugs. Je zat volledig onder het

► **Martin Groeneveld.**
Foto's: Richard Groeneveld

bloed. Met geleende kleren van deze mensen aan werden we in Amersfoort uit de trein gezet vanwege je stank. Op het station hebben ze je gewassen.

In de tussentijd bleef je veel zwerven. Veel in Hoogeveen (omdat ik er woonde) en in Assen, maar het meest in Groningen, de stad waar je hart naar uitging. Onze contacten zijn altijd goed geweest en ik heb altijd de hulpverlening duidelijk proberen te maken dat je verstandelijk gehandicapt was. Maar de verslavingszorg stuurde je naar de psychiatrie en zo ging het maar door. Er kwam geen plek voor je, want ze wisten zich geen raad met je. Er viel aan jou geen eer te behalen.

Liefdes waren er ook. Eerst was er Fokje, een aardige vrouw die opgenomen was in Beileroord in Beilen. Daarna kwam Janna, wat hebben we een hoop ellende met haar meegemaakt. Jullie misbruikten elkaar op een wel heel vreemde manier. Jij haalde pillen op in Amsterdam, zij dealde het verder en in ruil kreeg je zelf ook wat. Toen ze stierf was je er maanden kapot van. Samen zijn we op haar begrafenis geweest en je wens was om naast haar begraven te worden.

De laatste jaren draaide het veel om Shirley en Monique. Twee meisjes die ik niet ken, maar ik werd gek van de vele presentjes die je hen stuurde. Onlangs kreeg ik te horen dat je zelfs in de straten van Groningen hebt gecollecteerd voor de kinderen van Shirley toen ze het moeilijk had. Je liefdes voor het koningshuis en Marilyn Monroe waren er ook. Jammer genoeg zijn je brieven die je naar de koningin en Marilyn stuurde nooit beantwoord.

Soms woonde je bij Walter, een alcoholist die jij altijd Coen noemde en die 's ochtends vroeg al de nodige halve liters bier tot zich had genomen. Als je weer eens overlast had veroorzaakt of je geld aan anderen had weggeven (want zo was je ook) kwam je weer op straat en volgde de ene na de andere boete voor bedelen en urineren (steeds dezelfde agenten). Vaak maakte ik me er kwaad over, want je kon immers nergens naar binnen om te plassen.

Zelfs in het Ommelandshuis was vaak geen plek voor je. Enerzijds door je eigen gedrag, anderzijds was er het feit dat veel mensen misbruik van je goedheid maakten. Je was in Groningen een van de bekendste zwervers,

bemind door velen en een plaag voor de binnenstad vanwege dat gebedel. Samen met jou door Groningen wandelen, was heel apart: je kreeg koffie hier, bij de Hema een rookworst. Je kreeg zelfs twee nachten aangeboden in een hotel toen je bedelde om geld voor het slaaphuis.

Tweeënhalf jaar geleden ging het slechter met je en je werd terecht van de straat gehaald. Verwaarlozing, vele bedelboetes en overlast waren daar de oorzaak van. Na een moeizame start op de Kortstondige Klinische Poli (KKP) aan de Hereweg in Groningen kwam je terecht in Eindhoven, waar je opknapt en waar het zelfs goed met je ging.

Martin, ik ben kwaad en zit nu te huilen. De laatste twee jaar van je leven is een hel op aarde geweest. Je was overgeleverd aan onmenselijke praktijken. Ze zeiden dat je op Eikenstein in Zuidlaren op je plaats zou zijn en dat je daar meer vrijheden zou krijgen.

Niets was minder waar. De eerste drie maanden op Eikenstein heb je geen buitenlucht gezien. Je zogenaamde behandelaar die je Frankenstein ging noemen, liet niet toe dat je een tv op je kamer kreeg. Geen contact met de buitenwereld. Je mocht zelfs niet met de kerst en oud en nieuw niet even met me wandelen. Je mocht geen contact.

Je werd beestachtig behandeld. Je begon te spugen naar mensen. Vervolgens werd je voor onbepaalde tijd gesepareerd. Eindelijk kreeg ik een eerste gesprek met die zogenaamde arts. Ik viel van de ene verbazing in de andere. Hij wilde niet naar me luisteren, want ik was slechts familie en ondeskundig.

Toen ik vertelde dat jij een jongen van de straat was en altijd aan de drugs zou blijven, zei hij dat ik niet wist waar ik het over had. Hij zou er voor zorgen dat de drang naar drugs zou verdwijnen. Hij wenste niet met mij over jouw behandeling te praten.

Ik weet nog dat je een zwaarder 'kamerprogramma' kreeg. Dat werd zo genoemd omdat de deur op slot zat. Voor mij bleef het separeren. En waarom? Omdat je jouw Frankenstein geen hand wilde geven.

Martin, je was lastig, maar wat jou is overkomen, mag niemand overkomen. Het is een schandalige schandvlek

in de psychiatrie. Nee, je bent niet lichamelijk vermoord door de psychiatrie, want daarvoor waren je ziektes sterker. Maar de laatste twee jaren zijn van je gestolen. Ze hebben je geestelijk vermoord. Je mocht nooit vrij wandelen en het was juist de jouw zo geliefde vrijheid waarnaar je verlangde.

Volgens de verpleging ging het beter met je, maar uit onze dagelijkse gesprekken wist ik dat je alleen maar in het gareel bleef omdat je bang was, bang om weer gesepareerd te worden. De laatste maanden mocht je wel veel op de afdeling zijn, maar naar buiten mocht je nooit. Volgens Frankenstein en de verpleging was je eindelijk op je plaats op Eikenstein. Maar jij en ik weten dat je het er vreselijk vond en dat je doodsbang was opgesloten te worden.

Soms nam ik je mee naar huis. Dan ging je rustig wandelen met Elvis, omdat je het leuk vond om de hond uit te laten. Ook liet ik je alleen winkelen. Nooit problemen.

Martin, je was een fout mens omdat je in de steek bent gelaten, omdat je verstandelijk gehandicapt was. Je was een fout mens omdat je zwak was, je was fout omdat je ondanks je handicaps altijd klaarstond voor anderen.

Nee. Het was niet jouw schuld. Je bent in de steek gelaten door de maatschappij, door de familie en door de falende psychiatrie.

Martin, ik wil je bedanken voor je aanwezigheid in mijn eigen wereldje. Jouw misère heeft me een eigen richting gegeven. Ik heb me voordurend ingezet voor de meest vreemde buitenbeentjes die je maar kunt voorstellen. Van criminele jongeren tot verstandelijk gehandicapten, van zwervers tot asielzoekers. Ik heb prijzen gewonnen, ben vrijwilliger van het jaar geworden, vele malen kampioen geworden met voetballen, ik heb diploma's gehaald en een stabiel leven opgebouwd.

Op een vreemde manier ben jij daar verantwoordelijk voor. De manier waarop de blinde maatschappij jou in de steek heeft gelaten, heeft me doen inzien dat er geknoet moet worden voor een humane samenleving waarin ook plaats is voor mensen zoals jij.

Ik zal van je blijven houden. Eindelijk vrij.